# תפארת יוסף — מסכת יומא



(עג:) יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וכו'. כתיב (ויקרא ט"ז:כ"ט) בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם וגו'. אמר אאמו"ר הרהגה"ק זללה"ה, כי כן הציב השי"ת שיראה האדם לחבר כל הבריאה להשי"ת. היינו שיקבל כל הנאת עוה"ז ויברר את עצמו בכח עבודתו, שבזה הכח יוכל לעבוד את השי"ת, ובזה יברר את כל הבריאה, כי כן הציב השי"ת דבר מצוה ודבר הרשות. בדבר מצוה, שם רואה האדם מפורש רצון השי"ת, אבל בדבר הרשות היינו אכילה ושתיה שם נסתר מהאדם ואינו רואה מפורש רצון השי"ת. ובאמת מצד השי"ת גם שם הוא מלא אור ולית אתר פנוי מניה, אלא שמצד האדם נסתר שם רצונו ית'. וכשהאדם מגביר עצמו בכח עבודתו ונוטל מכל הנאת עוה"ז סיוע לעבודת השי"ת, רואה מפורש שכל הבריאה הוא חיבור להשי"ת והכל מלא אור. וכל זה הוא בשאר ימות השנה, וביום הכפורים הוא רצון השי"ת שימנע האדם את עצמו מאכילה ושתיה ומכל הנאת עולם הזה, והאדם מצידו נמשך אחר רצון השי"ת ומונע את עצמו מכל הנאת עוה"ז, אז מנהיר לו השי"ת שגם בכל השנה שהיה בהסתרת אור ולא ראה מפורש הרצון של השי"ת, שגם שם היה מלא אור. כדאיתא בזוה"ק (אמור ק:) תא חזי בהאי יומא אתכסיא סיהרא ולא נהיר עד בעשור לחדש דישראל תייבין כלהו בתיובתא שלימתא וכו' וע"ד כתיב יום הכפורים הוא יום כפור מבעיא ליה מאי יום הכפורים אלא בגין דתרין נהורין נהרין כחד בוצינא עלאה נהיר לבוצינא תתאה, ובההוא יומא מנהורא עלאה נהיר ולא מנהורא דשמשא. היינו יען שבזה היום שהישראל מסיר מצידו כל הנאת עוה"ז, ורוצה רק להתמשך אחר רצון השי"ת, מנהיר לו השי"ת מנהורא עלאה. כי בכל השנה הוא מנהורא דשמשא, היינו משפיע ומקבל, שמנהיר רצון השי"ת דרך לבושי והנאות עוה"ז. וביום הזה מנהיר הרצון של השי"ת בזה שמונע את עצמו מכל הנאת עוה"ז, ומברר את עצמו עד מקום שידו מגעת. וזה דישראל תייבין בתיובתא שלימתא, ממילא מנהיר לו השי"ת מנהורא עלאה, ומראה לו השי"ת שבכל ההסתרות היה מלא אור. וזה הוא תשובה מאהבה שזדונות נעשות לו כזכיות. כי ענין תשובה, ביאר כבוד אאמו"ר הרהגה"ק זללה"ה, שהוא כמו לבך עליך לענין התרת נדרים, כדאיתא בש"ס (נדרים כא:) ששאלו לבך עליך, היינו אם היה לו בעת הנדר זה הדעת שיש לו עתה, אם היה עושה זה הנדר ואמר לאו והתיר לו את הנדר. וכן הוא לענין תשובה, שמכיר כעת שאם היה לו אז בעת ההסתר זה הדעת שיש לו עתה בעת התשובה, לא היה מכניס את עצמו בזה ההסתר. וזה מורה שאחר התשובה מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות, שמאיר לו השי"ת שאף בעת ההסתר גם שם היה מלא אור:

(פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל ל"ו:כ"ה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיה יז) מקוה ישראל ד' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל וכו'. הענין טהרה הוא, שהאדם מסלק עצמו מכל נגיעת עוה"ז ופונה עצמו להשי"ת, ורואה שדבוק בהשי"ת. וטומאה הוא שאינו מסלק את עצמו מנגיעת עוה"ז, ובכל פעם נתרחק יותר ח"ו מהשי"ת והפעולות שלו אינם דבוקים בהשי"ת, ממילא גם הוא אינו דבוק בהשי"ת. אבל טהרה הוא, שרואה האדם שמקבל חיים ממקור החיים, אף שהציב השי"ת בזה העולם שיקבל האדם חיותו מן דברים הנמוכים ממנו, כגון מן דומם צומח חי. אבל באמת חיותו הוא רק מן מקור החיים. וכל זה כשהאדם מטהר ומקרב את עצמו להשי"ת, ומכיר מפורש שאם יופסק ח"ו רגע אחת חיותו מן מקור החיים יתבטל. ממילא רואה מפורש שאפילו בעת ההסתר היה דבוק בהשי"ת, כי איך היה לו חיים אז בעת ההסתר, מאי משמע שאפילו בעת ההסתר היה דבוק בהשי"ת, וכל חיותו הוא רק מן השי"ת. כי ענין חטא הוא שנדמה לו לאדם שיש לו כח לעשות ח"ו פעולה חוץ מהשי"ת, אבל כשהאדם רואה מפורש שכל חיותו הוא דבוק בהשי"ת, ואם ח"ו יפסוק רגע אחת מהשי"ת אין לו חיים כלל, כדאיתא במדרש (רבה דברים ג) כל הנשמה תהלל יה על כל נשימה ונשימה, חייב לקלס את יוצרו. ממילא אין שייך בו שום חטא, כי מאין היה לו חיים בעת החטא. וזה דאיתא בש"ס (יומא פו:) שב מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות כמו שאמר כבוד אזמו"ר הרהגה"ק זללה"ה בספרו הקדוש (מי השלוח ח"ב תהלים) על הכתוב (תהילים קי"ט:ס"ז) טרם אענה אני שוגג ועתה אמרתך שמרתי. טרם אענה, היינו בשעה שנדמה לו שעשה חטא ח"ו, ובעת שמעורר את עצמו וצועק להשי"ת, ואומר שלא היה יודע בעצמו עד כמה היה פגם זה, וזה אני שוגג, ועתה, ואיתא במדרש (רבה בראשית כא) אין ועתה אלא תשובה, היינו בעת התשובה רואה מפורש שאמרתך שמרתי, שאפילו בעת החטא היה דבוק בהשי"ת. כי תשובה מאהבה, היינו שרואה מפורש שבכל רגע מקבל חיותו מהשי"ת, ואם ח"ו יפסוק רגע אחת ממקור החיים לא יהיה לו חיים כלל, וממילא רואה מפורש שאפילו בעת ההסתר היה ג"כ דבוק בהשי"ת, וזדונות נעשות לו כזכיות. וזה לפני מי אתם מטהרין, שזה הוא הטהרה של האדם. ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, כי טהרה הוא כשהאדם מסלק עצמו מנגיעות עוה"ז, ותמיד רוצה להתמשך ולדבוק בהשי"ת בלב נקי. ורואה שכל חיותו הוא רק ממקור החיים, ואם יפסוק ח"ו רגע אחת לא יהיה לו חיים כלל, ואז מראה לו השי"ת שהכל בשביל ישראל, והוא עיקר המכוון מהשי"ת, וכל קיום שאר האומות הוא רק מה שישראל נוטלים מהם סיוע לעבודת השי"ת, והשאר יתבטל, וזה שכתיב (דברים ל"ב:ל"ט) מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל, ואיתא בש"ס (סנהדרין קד:) אברהם לא יציל את ישמעאל יצחק לא יציל את עשו, כי כשיראה השי"ת שישראל המה עיקר המכוון מהשי"ת, וממילא ואין מידי מציל. וזה מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, כי טהרת מים הוא השקה, כמו שאמר כבוד אזמו"ר הגה"ק זללה"ה שטהרה מהמים הוא שמחבר המים למקור, כן הוא הטהרה של האדם. כשהאדם מחבר ומדביק את עצמו להשי"ת, ורואה שכל חיותו הוא רק ממקור החיים מהשי"ת, זה הוא הטהרה של האדם. כי מים מורה על עלמא דאתכסיא. היינו כשאדם רואה שאין לו שום כח חוץ מהשי"ת, אז יש לו טענה אתמול הייתי מונח גולם לפניך, ואיך הייתי אז בהסתר כ"כ שעשיתי ח"ו שלא כרצון השי"ת, ומראה לו השי"ת שבכל רגע אפילו בעת ההסתר היה דבוק בהשי"ת, ותמיד מקבל חיותו רק ממקור החיים מהשי"ת וזה הוא הטהרה:

(פו.) רב חמא בר חנינא רמי כתיב (ירמיהו ג':י"ד) שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתיב (שם) ארפא משובותיכם. לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. וכתיב (שם) כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה לא קשיא כאן מאהבה או מיראה וכאן ע"י יסורין. הענין בזה כמו שאיתא בזוה"ק (בלק קצח.) רבי חזקיה פתח כה אמר ד' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא (ישעיהו נ"ו:א') כמה חביבין ישראל קמיה קוב"ה, דאע"ג דאינון חאבי קמיה ותבין קמיה בכל זמנא וזמנא, איהו עביד להו לישראל זדונות כשגגות, והכי אמר רב המנונא סבא תלת בבי תקינו בסדר מתניתא. חדא קדמיתא בארבעה אבות נזיקין השור וכו' תנינא טלית דאשתכח תליתאה שותפין ורוא דאבידה מ"ט וכו' ואינון דסדרו מתניתין דתלתי בבי הכי סדרו אורח דקרא נקטו דכתיב על כל דבר פשע, והאי פשע דלאו בזדון ומאן איהו על שור על חמור על שה דא בבא קמא, דהכי הוא באילין מילין. על שלמה דא בבא מציעא, על כל אבידה דא בבא תליתאה וכו'. בזה מלמד לנו הזוה"ק עצה וסדר לאדם הרוצה לשוב אל ד' בכל לבו, לתקן את נפשו ומעשיו, כי עיקר התחלת התשובה הוא שיראה לתקן את הכחות השובבים הנמצאים בו, כי במקום שאדם רואה שהוא משוקע מאד ויש לו כחות שובבים, שם צריך האדם לשוב לרפאות את כל אלו הכחות. ואיך יכול לתקן את זה, על ידי דברי תורה, כי ע"י דברי תורה יכול האדם לרפאות את עצמו מכל וכל כי על דברי תורה נאמר (משלי ג':ח') רפאות תהי לשרך. ואמר ע"ז כבוד אזמו"ר הגה"ק זללה"ה בספרו הקדוש (מי השלוח ח"א משלי) שזה מורה שעל ידי דברי תורה יכול לרפאות גם את החסרון שנטבע בו מיום הולדו. וזה מורה מאמר הזוה"ק על שור על חמור על שה דא בבא קמא, שזה הוא ההתחלה של האדם השב אל ד', לרפאות ולנקות את עצמו מכל כחות השובבים אשר יש בו. ומסיים ועל שלמה דא בבא מציעא, והיינו שכל כך צריך האדם לברר עצמו עם כח התשובה שלו על כל הלבושים שלו. וזה מורה על שלמה, שצריך האדם לראות שגם כל הלבושים יהיו נקיים ומהודרים. ועל כל אבידה דא בבא בתרא, ועל זה אמר כבוד אזמו"ר זללה"ה שזה מרמז על אבידת קרקע, שזה נתפרש במס' בבא בתרא. ובפנימיות זה מורה שאבד ח"ו את מקומו ושורשו. וזה מרמז הזוה"ק, שעל ידי תשובה וגודל עבודה יכול האדם לתקן גם את זה, והוא כי על ידי דברי תורה ועבודה יכול השי"ת לזכך ולחזק את שורשו, והיינו, כי על ידי שהאדם השב אל ד' בכל לבו ובכל נפשו, והולך ומקבל על עצמו כל מיני סבלנות של ד"ת, אף שנדמה לו שח"ו אבד מקומו ושורשו, השי"ת הוא כל יכול, לטהר את לבו ולחזק שורשו ולעשותו עיקר בישראל. וזה ביאור מאמר רב יהודה שמתרץ כאן מאהבה או מיראה, שזה מורה על אדם שלבו נקי ומבורר, רק שיש לו כחות שובבים, וכאן נקרא בשם בן, רק שיש לו כחות שובבים, ועל ידי תשובה מאהבה או מיראה יכול לרפאות את אלו הכחות ג"כ ולטהר עצמו מכל וכל. וכאן ע"י יסורין מורה, באם האדם רואה שלבו נטבע בו משורש עקום ח"ו, וזה האדם צריך לשוב אל ד' בכחות גדולות, וצריך לקבל על עצמו כל מיני סבלנות של דברי תורה, וזה מורה ע"י יסורין. ועל זה הולך הכתוב הנה אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר וגו', והיינו שלאדם הזה אשר הולך ועובד בגודל סבלנות, מבטיחו השי"ת, כי יטהר את לבו ויחזק את שורשו, שעל ידי גודל תשובה וגודל סבלנות של ד"ת יכול לתקן הכל:

(פו:) גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ישעיהו נ"ט:כ') ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, מאי טעמא ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב. והענין בזה, דהנה בגאולה האחרונה הציב השי"ת שהגאולה תהיה ע"י עבודתם של ישראל, היינו ע"י הסבלנות ויגיעות שישראל סובלים יגאלו, והגם שכתיב (ישעיהו ס':כ"ב) אני ד' בעתה אחישנה, מ"מ יברר אותם השי"ת שעל ידי עבודתם יושעו, שהם בעצמם הרויחו זאת בעבודתם, וכמו שנאמר (עובדיה א':כ"א) ועלו מושעים בהר ציון, ואמר על זה כבוד אזמו"ר הרהגה"ק זללה"ה, נושעים לא כתיב אלא מושעים. ומלת מושעים מורה, שכביכול הם בעצמם הרויחו זאת הישועה, ונסמך לזה גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, איני והאמר ר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה. ותשובה מאהבה היינו, שמוצא בעצמו כל כך חרטה בלבו, עד היכן שרואה שעומד מקורב לאורו ית', מאי משמע שנקי כ"כ, אם כן איך יתכן שחטא ח"ו ממטרת רצונו ית', ואם באמת ח"ו חטא נגד רצונו ית', איך היה לו חיים בעת החטא, ואיך נתהוה לו אח"כ החרטה בלב, מאי משמע שבאמת כיון בזה לעומק רצונו יתברך, עד היכן שהקב"ה מראה לו, כמו שאיתא בש"ס (סוכה נב:) שארבעה הקב"ה מתחרט עליהם ואחד מהם הוא יצר הרע שנאמר ואשר הרעותי ופירש (רש"י ז"ל) וגרמתי להם כל זאת, שכביכול הקב"ה מתחרט על זה, למה הציב זה הכח שימנע את האדם מעבודתו. וכן מחשב שם את הכשדים שכל זה מורה לכחות המעיקים לישראל ומונעים אותם מעבודתם. ובאמת הציב הש"י זאת כמו שאיתא בזוה"ק (יתרו פב:) קוב"ה בעי לאוטביה ליה לבר נש בעלמא הדין ובעלמא דאתי. והיינו שבאמת רוצה השי"ת להיטב ליה לבר נש בעלמא הדין ג"כ, ולזה הקב"ה כביכול מתחרט עליהם, ורק כיון שהקב"ה בעי לאוטביה לבר נש יתיר בעלמא דאתי, לזה הציב השי"ת לזה כחות המונעים והמעיקים, כדי שישראל יבקעו את אלו הכחות, ויהיה נקרא העבודה על שמם. ולזה בעת הגאולה האחרונה יברר השי"ת את ישראל, שע"י תשובתם ועבודתם הרויחו את הגאולה, וכמו שנאמר ועלו מושעים נושעים לא כתיב אלא מושעים, שכביכול הושיעו לעצמם:

(פז:) ת"ר מצות וידוי ערב יוה"כ וכו'. וענין וידוי דברים ביאר כבוד אאמו"ר הרהגה"ק זללה"ה, היינו שהאדם צריך לברר את עצמו עד הלבוש האחרון, וכדאיתא בש"ס (שבת לג:) אע"פ שכליות יועצות ולב מבין ולשון מחתך פה גומר, היינו אע"פ שעיקר התשובה הוא שעוזב את החטא בלבו, מ"מ צריך לברר עצמו עד הלבוש האחרון. כי באמת מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וכדאיתא בזוה"ק (תרומה קן:) ולית רעותא טבא דבר נש דיתאביד מקמיה מלכא קדישא, ובהיפך ח"ו אין הקב"ה מצרפה למעשה, וממילא כיון שחטא מסתמא חטא בפעולה, ולזה צריך התשובה להיות ג"כ עד הלבוש האחרון. ואז כשמברר האדם את עצמו מן ההתחלה, שעוזב את החטא בלבו ועד הפה שזה רומז על הלבוש האחרון, אז מאיר לו השי"ת שבאמת בעומק הלב לא חטא, ורק כל החטא היה על הלבוש. וכדאיתא בתקוני זוה"ק (תיקון סט) אברהם נתנסה במחשבה ויצחק במעשה ויעקב כליל תרווייהו וכו' ובגין דא ישראל עלה במחשבה תחלה, מאחר שמברר עצמו מן התחלת המחשבה עד גמר המעשה, אז מאיר לו השי"ת ממקום שישראל עלה במחשבה, והיינו שיש לו התקשרות עם אורו ית' בעומק הלב למעלה מתפיסתו: